

TÜRK TİCARİ HAYATINDA BAZI KÜÇÜK AYRINTILAR

Özlem ARABACI*

1) Ticari Defterlerin Bir İspat Aracı Olarak Kullanılması ve Delil Olması Hususlarındaki Düzenlemeler

6102 sayılı TTK'da ticari defterlerin ispat aracı olarak kullanılması hususunda büyük bir değişiklik yapıldığı görülmektedir. Yapılan düzenleme uyarınca; ticari defterlerin kesin delil olarak sahibinin lehine, aleyhine veya diğer tarafın aleyhine kullanılması durumu ortadan kaldırılmıştır. Bunun yerine "Ticari uyuşmazlıklarda mahkeme, yabancı gerçek veya tüzel kişi bile olsalar, tarafların ticari defterlerinin ibrazına, resen veya taraflardan birinin istemi üzerine karar verebilir. Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun, yargılamayı gerektiren davalarda hazırlık işlemlerine ilişkin hükümleriyle senetlerin ibrazı zorunluluğuna dair olan hükümleri ticari işlerde de uygulanır. Bir hukuki uyuşmazlıkta ticari defterler ibraz edilmişse, defterlerin uyuşmazlıkla ilgili kısımları tarafların katılımı ile incelenir. Gerekli görülürse, defterlerin ilgili yapraklarından suret alınır. Defterlerin geri kalan içerikleri, on-

ların Türkiye Muhasebe Standartlarına uygunluklarının denetimi için gerekliyse mahkemeye açıklanır. Malvarlığı hukukuna ilişkin olan, özellikle de mirasa, mal ortaklığına ve şirket tasfiyesine ilişkin uyuşmazlıklarda, mahkeme, ticari defterlerin teslimine ve bütün içeriklerinin incelenmesine de karar verebilir” hükümleri getirilmiştir (TTK md. 83-85). Böylece geçmiş uygulamanın aksine, ticari uyuşmazlıkların varlığı halinde hakim tarafından re’sen ya da taraflardan birinin istemi üzerine incelenen defterler takdiri delil olarak nitelendirilecektir. Söz konusu defterlerin tutulmasında ise; UFRS’nin dikkate alınması gerekliliği belirtilmiş ve bu defterlerin elektronik ortamda tutulması imkanı getirilmiştir (TTK md. 82, 84).

2) İflasın Erteleme Müessesesiyle İlgili Getirilen Düzenlemeler

6762 Sayılı Eski Türk Ticaret Kanunu’nun 324’ncü maddesinde “şirket durumunun ıslahı mümkün görülüyorsa idare meclisi veya bir alacaklının talebi üzerine mahkeme iflas talebini tehir edebilir.” hükmüyle yer alan iflasın ertelenmesi müessesesine 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun 377 inci maddesinde yer verilmiş ve “yönetim kurulunun veya herhangi bir alacaklının, yeni nakit sermaye konulması dâhil nesnel ve gerçek kaynakları ve önlemleri gösteren bir iyileştirme projesini mahkemeye sunarak iflasın ertelenmesini isteyebilecekleri belirtilmiş olup, erteleme talebinde bulunulduğunda İcra ve İflas Kanununun 179 ilâ 179/b maddelerinin uygulanacağı” hükme bağlanmıştır (TTK md. 377).

3) Yönetim Kurulu Kararlarının Batıl Olması İle İlgili Düzenlemeler

6102 sayılı TTK’daki yeniliklerden biri de, yönetim kurulunun batıl (geçersiz) geçersiz kararlarının açık olarak tek tek sayılmış olmasıdır. Yargıtay’ın içtihadı birleştirme kararlarına göre; bir Yönetim Kurulu kararının iptali söz konusu olamamaktadır. Ancak

bu Yönetim Kurulu kararlarının geçersiz olduğunun tespit edilmesi mahkemeden istenebilmektedir. Böylece 6102 sayılı TTK, eski Kanunda bulunmayan ancak uygulama ile yerleşen, Yönetim Kurulu kararlarının geçersizliği sorununa somut bir düzenleme ile yer vermiştir. Buna göre; eşit işlem ilkesine aykırı olan, anonim şirketin temel yapısına uymayan veya sermayenin korunması ilkesini gözetmeyen, pay sahiplerinin vazgeçilmez nitelikteki haklarını ihlal eden, bunların kullanılmasını kısıtlayan veya güçleştiren, diğer organların devredilmez yetkilerine giren ve bu yetkilerin devrine ilişkin olan kararların batıl olacağı ayrı ayrı sayılmak suretiyle düzenlenmiştir (TTK md. 391).

4) Spk’ya Tabi Olmayan Anonim Şirketler İle Limited ve Sermayesi Paylara Bölünmüş Komandit Şirketlerin Kar Payı (Temettü) Avansı Dağıtmasına İlişkin Düzenlemeler

Halka açık anonim şirketlere, SPK’nın 15. Maddesi uyarınca belli şartlara uyulmak kaydıyla, kar payı avansı dağıtma hususunda izin verilmiştir. Ayrıca Maliye Bakanlığı 1 No’lu Kurumlar Vergisi Kanunu Genel Tebliği ile tüm sermaye şirketlerinin kar payı avansı dağıtabilmelerini hükme bağlamış fakat bu düzenleme Maliye Bakanlığı’nın böyle bir yetkisi olmaması sebebiyle Danıştay 4. Dairesi tarafından iptal edilmiştir. 6102 sayılı TTK’da yer verilen yeni düzenlemede ise “Kâr payı avansı Sermaye Piyasası Kanununa tâbi olmayan şirketlerde Gümrük ve Ticaret Bakanlığının bir tebliği ile düzenlenir.” hükmü getirilmiştir. Söz konusu hüküm uyarınca Kar Payı Avansı Dağıtım Hakkında Tebliğ 09/08/2012 tarih, 28379 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir (TTK md. 509). Bu Tebliğin amacı, şirketlerin kâr payı avansı dağıtımında uyacakları usul ve esasları düzenlemek olup, Tebliğ ile getirilen düzenlemeler SPK’ya tabi olmayan anonim şirketler ile limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketleri kapsamaktadır.

5) Genelkurulun Devredilmez Hak ve Yetkileri Konusundaki Düzenlemeler

6102 sayılı TTK'da, Yönetim Kurulu ve Genel Kurul arasındaki yetki çatışmasını engellemek için, her birinin görev ve yetkileri açıkça belirtilmiştir. Bu sebeple eski kanunda dağınık bir şekilde bulunan devredilemez yetkiler yinelenmiş, genel kurulun devredilemez yetkileri 408/2 inci maddede açıkça sayılmıştır, ancak sayılanlarla sınırlı olmadığı da belirtilmiştir. Bunun yanında söz konusu Kanun uyarınca, genel kurul hazırlıklarının ve kararların icrasının yönetim kuruluna ait olduğu görülmektedir (TTK md. 409-418). Söz konusu düzenlemeye göre, Genel Kurulun devredilemez ve feragat edilemez yetkilerini şu şekilde sayabiliriz;

- Esas sözleşmenin değiştirilmesi,
- Yönetim Kurulu üyelerinin seçimi, süre ve ücretlerinin belirlenmesi, ibraları hakkında karar verilmesi ve görevden alınmaları,
- Kanunda öngörülen istisnalar dışında, denetçinin ve işlem denetçilerinin seçimi ve görevden alınmaları,
- Finansal tablolara, yıllık rapor ve yıllık kar üzerinde tasarrufa, kar payları ile kazanç paylarının belirlenmesine, yedek akçenin sermayeye veya dağıtılacak kara katılması dahil kullanılmasına dair kararların alınması,
- Kanunda öngörülen istisnalar dışında şirketin feshi yönünde karar vermek,
- Önemli miktarda şirket varlığının toptan satışı.
- Ancak Kanununun 408/2 hükmünden genel kurulun devredilemez yetkilerinin sayılanlarla sınırlı olmadığı anlaşılacakla birlikte, TTK'nın değişik maddelerinde de bu nitelikte yetkilerinin bulunduğu görülmektedir. Buna göre, genel kurulun devredilemez nitelikteki diğer yetkileri şunlardır;

- Birleşme, bölünme ve tür değiştirme hakkında karar vermek (TTK md. 151, 173, 189),
- Şirketin kendi paylarını iktisap edebilmesi veya rehin olarak kabul edebilmesi için yönetim kuruluna yetki vermek (TTK md. 379/2),
- Kanunda ve esas sözleşmede saklı tutulan konular hakkında karar almak (örneğin payların bölünme ve birleştirilmesi, sermayenin azaltılması, esas sermaye sisteminde sermayenin artırılması, rüçhan haklarının kaldırılması, hazırlık devresi faizi verilmesi, yedek akçelerin oluşturulması vb.).

6) Genel kurul kararlarının iptal edilmesi ve butlanına ilişkin düzenlemeler;

6102 sayılı TTK'nın Genel Kurul kararların iptal edilmesine ilişkin olarak farklı bir düzenleme getirmediği mevcut düzenlemeyi tekrar ettiği söylenebilir. Söz konusu düzenlemeye göre; kanun ve esas sözleşme hükümlerine, dürüstlük kurallarına aykırı olan Genel Kurul kararlarının iptali için şirket merkezinin bulunduğu yerde üç ay içerisinde dava açmak gerekmektedir (TTK md. 445). İptal davası açmaya yetkili kişiler anılan Kanunda eski düzenlemeye paralel olarak;

- Toplantıda hazır bulunup da karara olumsuz oy veren ve bu muhalefetini tutanağa geçiren, Toplantıda hazır bulunsun veya bulunmasın, olumsuz oy kullanmış olsun ya da olmasın; çağrının usulüne göre yapılmadığını, gündemin gereği gibi ilan edilmediğini, genel kurula katılma yetkisi bulunmayan kişilerin veya temsilcilerinin toplantıya katılıp oy kullandıklarını, genel kurula katılmasına ve oy kullanmasına haksız olarak izin verilmediğini ve yukarıda sayılan aykırılıkların genel kurul kararının alınmasında etkili olduğunu ileri süren pay sahipleri,
- Yönetim kurulu,

- Kararların yerine getirilmesi, kişisel sorumluluğuna sebep olacaksa yönetim kurulu üyelerinden her biri,

şeklinde sayılmıştır (TTK md. 446).

Ancak Genel Kurul kararlarının iptalinden farklı bir şekilde, 6102 sayılı TTK'da Genel Kurul kararlarının butlanı ile ilgili yeni bir düzenleme öngörülmüştür (TTK md. 447). Borçlar Kanununa göre butlan, bir hukuki işlemin, hukuk düzeni tarafından öngörülen geçerlilik şartlarını içermemesi nedeniyle başlangıçtan itibaren hüküm ve sonuç doğurmamasıdır. Bu durumlarda, iptal davası değil, genel kurul kararının batıl (yok) olduğunun tespiti anlamında bir "tespit davası" açılır ve bu dava herhangi bir zamanaşımı veya hak düşürücü süreye tabi olmadığı gibi, herkes tarafından ileri sürülebilir ve yargıç tarafından da resen dikkate alınır. Buna göre;

- Pay sahibinin genel kurula katılma, asgari oy, dava ve kanunen vazgeçilemez nitelikte haklarını sınırlandıran veya ortadan kaldıran,
- Pay sahibinin bilgi alma, inceleme ve denetim haklarını, kanunen izin verilen ölçü dışında sınırlandıran,
- Anonim şirketin temel yapısını bozan veya sermayenin korunması hükümlerine aykırı olan kararlar batıl kılınmıştır (TTK md. 447).

Böylece, eski Kanunda olmayan ancak Yargıtay kararları ile desteklenen Genel Kurul kararlarının butlanı konusu somut bir düzenlemeye bağlanmıştır. Yukarıda da belirtildiği üzere butlanla sakat olan Genel Kurul kararları baştan itibaren hüküm doğurmayacak ve mahkemece re'sen dikkate alınacaktır. Genel Kurul kararlarının batıl olması konusunda 6102 sayılı TTK'nın genel gerekçesi incelendiğinde; özel sebepler dolayısıyla iptal etmenin yeterli ve tatmin edici bir yaptırım oluşturmadığı hallerde bu yaptırımın uygulanmasının yerinde olduğu öngörülmektedir. Çünkü yokluk ve butlanın hukuki sonuç-

ları, hukuk güvenliğini sarsacak nitelikte olduğundan, duraksama hallerinde genel kurul kararlarının geçersiz değil, iptal edilebilirlik müeyyidesine tabi olması gerekmektedir.

28/05/2014 tarihinde yürürlüğe giren 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun uyarınca tüketicilerin sahip olduğu bazı haklara aşağıda yer verilmiştir (Tüketici Broşürü, s.5-10, www.tuketici.gov.tr).

7)Tüketici Sözleşmelerindeki Temel İlkeler;

- Yazılı olarak düzenlenmesi öngörülen sözleşmeler ile bilgilendirmeler en az on iki punto büyüklüğünde, anlaşılabilir bir dilde, açık, sade ve okunabilir bir şekilde düzenlenir ve bunların bir nüshası kağıt üzerinde veya kalıcı veri saklayıcısı ile tüketiciye verilir.
- Sözleşmede öngörülen koşullar, sözleşme süresi içinde tüketici aleyhine değiştirilemez.
- Tüketiciden; kendisine sunulan mal veya hizmet kapsamında haklı olarak yapılmasını beklediği ve sözleşmeyi düzenleyen yasal yükümlülükleri arasında yer alan edimler ile sözleşmeyi düzenleyen kendi menfaati doğrultusunda yapmış olduğu masraflar için ek bir bedel talep edilemez. Tüketiciden talep edilecek her türlü ücret ve masrafa ilişkin bilgilerin, sözleşmenin eki olarak kağıt üzerinde yazılı şekilde tüketiciye verilmesi zorunludur.
- Tüketicinin yapmış olduğu işlemler nedeniyle kıymetli evrak niteliğinde sadece nama yazılı ve her bir taksit ödemesi için ayrı ayrı olacak şekilde senet düzenlenebilir.
- Tüketici işlemlerinde, tüketicinin edimlerine karşılık olarak alınan şahsi teminatlar, her ne isim altında olursa olsun adi kefalet sayılır. Temerrüt hali de dahil olmak üzere, tüketici işlemlerinde bileşik faiz uygulanmaz.

8) Sözleşmedeki Haksız Şartlar Ve Tüketicilerin Hakları

- Tüketicisiyle müzakere edilmeden sözleşmeye dahil edilen ve tarafların sözleşmeden doğan hak ve yükümlülüklerinde dürüstlük kuralına aykırı düşecek biçimde tüketici aleyhine dengesizliğe neden olan sözleşme şartları haksız şarttır.
- Tüketicisiyle akdedilen sözleşmelerde yer alan haksız şartlar kesin olarak hükümsüzdür.
- Sözleşmede yer alan bir hükmün açık ve anlaşılır olmaması veya birden çok anlama gelmesi halinde, tüketici lehine olan yorum tercih edilir.
- Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, genel olarak kullanılmak üzere hazırlanmış sözleşmelerde yer alan haksız şartların, sözleşme metinlerinden çıkarılması veya kullanılmasının önlenmesi için gerekli tedbirleri almaya yetkilidir.
- Sözleşmelerdeki haksız şartlar ile olarak Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Tüketicinin Korunması ve Piyasa Gözetimi Genel Müdürlüğüne başvuru yapabilirsiniz.
- İmzalamış olduğunuz abonelik sözleşmelerindeki haksız şartların iptali için Tüketici Hakem Heyetlerine veya Tüketici Mahkemesine başvurabilirsiniz.

9) Taksitle Satış ve Tüketicilerin Hakları

- Satıcı veya sağlayıcının malın teslimi veya hizmetin ifasını üstlendiği, tüketicinin de bedeli kısmı kısmı ödediği sözleşmeler taksitle satış sözleşmeleridir.
- Taksitle satış sözleşmesi yazılı olarak kurulmadıkça geçerli olmaz.
- Tüketici, yedi gün içinde herhangi bir gerekçe göstermeksizin ve ceza şartı ödemeksizin taksitle satış sözleşmesinden cayma hakkına sahiptir.

- Tüketici, borçlandığı toplam miktarı önceden ödeyebileceği gibi vadesi gelmemiş bir ya da birden çok taksit ödemesinde de bulunabilir. Her iki durumda da satıcı veya sağlayıcı, faiz veya komisyon aldığı durumlarda ödenen miktara göre gerekli tüm faiz ve komisyon indirimini yapmak zorundadır.
- İmzalamış olduğunuz taksitli satış sözleşmeleriyle ilgili mağdur olduğunuzu düşünüyorsanız; 2.000 TL'nin altında bulunan uyuşmazlıklarda İlçe Tüketici Hakem Heyetlerine, 3.000 TL'nin altında bulunan uyuşmazlıklarda İl Tüketici Hakem Heyetlerine, büyükşehir statüsünde bulunan illerde ise 2.000 TL ile 3.000 TL arasındaki uyuşmazlıklarda il tüketici hakem heyetlerine başvuru yapabilirsiniz. 3.000 TL'nin üzerindeki uyuşmazlıklarda ise doğrudan Tüketici Mahkemesine başvuru yapabilirsiniz.

10) Devre Tatil ile Uzun Süreli Tatil Hizmeti Sözleşmeleri ve Tüketicilerin Hakları;

- Bir yıldan uzun süre için kurulan ve tüketiciye bu süre zarfında birden fazla dönem için bir veya daha fazla sayıda gecelik konaklama imkanı veren sözleşmeler devre tatil sözleşmeleridir.
- Devre tatile konu taşınmazın inşa edileceği arsa için yapı ruhsatı alınmadan tüketicilerle ön ödeme devre tatil sözleşmesi yapılamaz.
- Bir yıldan uzun süre için kurulan ve tüketiciye, belirlenen süre zarfında konaklamaya veya konaklama ile birlikte seyahat ya da diğer hizmetlerin beraber sunulduğu durumlara ilişkin indirim yahut diğer menfaatlardan faydalanma hakkı verilen sözleşmeler uzun süreli tatil hizmeti sözleşmesidir.
- Tüketicilere aşağıdaki sözleşmelerin kurulmasından en az bir gün önce, Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca belirlenen hususları içeren ön bilgilendirme formu verilmesi zorunludur:

- a) Devre tatil sözleşmeleri
- b) Uzun süreli tatil hizmeti sözleşmeleri
- c) Değişim sözleşmeleri

ç) Satıcı veya sağlayıcının, devre tatil veya uzun süreli tatil hizmetinin alınıp satılması hususunda tüketiciye yardımcı olduğu yeniden satış sözleşmeleri.

- Mesafeli satış yöntemiyle kurulan sözleşmeler hariç olmak üzere satıcı veya sağlayıcı, tüketicinin kendi el yazısıyla sözleşme tarihini yazmasını ve sözleşmeyi imzalamasını sağlamak zorundadır.
- Yazılı veya mesafeli olarak kurulan bu sözleşmelerin bir nüshasının kağıt üzerinde veya kalıcı veri saklayıcısı ile tüketiciye verilmesi zorunludur.
- Tüketici, on dört gün içinde herhangi bir gerekçe göstermeksizin ve cezai şart ödemeksizin sözleşmeden cayma hakkına sahiptir.
- Devre mülk hakkı veren sözleşmeler hariç olmak üzere, cayma süresi dolmadan satıcı veya sağlayıcı, tüketiciden herhangi bir isim altında ödeme yapmasını veya tüketiciyi borç altına sokan herhangi bir belge vermesini isteyemez.
- Tüketicinin ödeyeceği bedel, kısmen veya tamamen satıcı veya sağlayıcı ile kredi veren arasındaki anlaşmaya dayanılarak bir kredi veren tarafından karşılanıyorsa, tüketicinin sözleşmeden cayması ve buna ilişkin bildirim cayma süresi içinde ayrıca kredi verene de yöneltilmesi halinde, bağlı kredi sözleşmesi de herhangi bir tazminat veya cezai şart ödeme yükümlülüğü olmaksızın sona erer.
- Devre tatile konu taşınmazın ön ödemeli satılması durumunda, devir veya teslim tarihine kadar tüketicinin herhangi bir gerekçe göstermeden sözleşmeden dönme hakkı vardır.
- Sözleşmeden dönülmesi durumunda satıcı, sözleşme bedelinin yüzde ikisine kadar tazminat talep edebilir. Satıcı, yükümlülüklerini hiç ya da gereği gibi yerine getirmezse tüketiciden herhangi bir bedel talep edemez.
- Sözleşmeden dönülmesi durumunda, tüketiciye iade edilmesi gereken tutar ve tüketiciyi borç altına sokan her türlü belge, dönme bildirimimin satıcıya ulaştığı tarihten itibaren en geç doksan gün içinde tüketiciye geri verilir.
- Satıcının aldığı bedeli ve tüketiciyi borç altına sokan her türlü belgeyi iade ettiği tarihten itibaren, tüketici on gün içinde edinimlerini iade eder.
- Devre tatil amaçlı taşınmazın ön ödemeli satışında devir ve teslim süresi sözleşme tarihinden itibaren otuz altı ayı geçemez.
- Devre tatil veya uzun süreli tatil hizmeti sözleşmeleriyle ilgili sorunuz varsa; 2.000 TL'nin altında bulunan uyuşmazlıklarda İlçe Tüketici Hakem Heyetlerine, 3.000 TL'nin altında bulunan uyuşmazlıklarda İl Tüketici Hakem Heyetlerine, büyükşehir statüsünde bulunan illerde ise 2.000 TL ile 3.000 TL arasındaki uyuşmazlıklarda il tüketici hakem heyetlerine başvuru yapabilirsiniz. 3.000 TL'nin üzerindeki uyuşmazlıklarda ise doğrudan Tüketici Mahkemesine başvuru yapabilirsiniz.
- Firmanın uygulamalarıyla ilgili şikayetlerinizi de bulunduğunuz yerdeki İl Ticaret Müdürlüklerine veya Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Tüketicinin Korunması ve Piyasa Gözetimi Genel Müdürlüğüne yapabilirsiniz.